

Sommer, Jaroslav

Postřehy k VI. kongresu českých slavistů (20.–21. 10. 2021)

Slavica litteraria. 2022, vol. 25, iss. 1, pp. 202-203

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2022-1-23>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/145082>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Postřehy k VI. kongresu českých slavistů (20.–21. 10. 2021)

Jaroslav Sommer (Brno)

Účastníci VI. kongresu českých slavistů upřeli svou pozornost na některá úskalí, na něž současná česká slavistika naráží. Nejprve se ovšem nabízí zavzpomínání na průběh kongresu předchozího. Ten se uskutečnil v říjnu roku 2016 v univerzitním centru Masarykovy univerzity v Telči. Připomenout si jej i s fotogalerií lze na internetových stránkách spolupřítelství Ústavu slavistiky FF MU: „*Na kongres se přihlásilo víc jak 50 slavistů nejen z evropských pracovišť (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, Opava, Plzeň, Praha, Bratislava, Prešov, Budapešť, Bělsko-Bělá, Gdaňsk, Kátovice, Varšava, Lvov, Bukurešť, Paříž, Moskva, Nižnij Novgorod, Wuhan). Součástí zahájení bylo i slavnostní předávání pamětních listů Slavistické společnosti Franka Wollmana a Ceny ČAS za mimořádné vědecké dílo z oboru slavistika. Pamětní list za celoživotní dílo v oblasti slavistiky byl odevzdán prof. PhDr. Danuši Kšicové, DrSc.; doc. PhDr. Květuši Lepilové, CSc., a prof. PhDr. Haně Voisíně-Jechové, CSc. Zcela poprvé byla předána Cena ČAS za mimořádné vědecké dílo z oboru slavistika, již se komise rozhodla udělit Mgr. Tomáši Hermannovi, Ph.D., a prof. PhDr. Miloši Zelenkovi, DrSc., za komentovanou edici Romana Jakobsona Moudrost starých Čechů.*“¹ Pátý kongres tak byl před více než pěti lety významnou událostí nejenom uvnitř české slavistiky. Z hlediska vnějších vztahů sehrál roli v budování a udržování mezinárodních vztahů a stal se také důstojnou platformou pro udělení výše zmíněných ocenění.

Poslední Kongres českých slavistů se bohužel musel mnohých zavedených zvyklostí z předchozích ročníků vzdát v důsledku známých příčin. Jak bylo ověřeno na jiných online konferencích, kongresech a kulatých stolech, distanční forma s připojením odkudkoliv není pro značnou část potenciálních účastníků lákavější než ta prezenční, ačkoli by byla spjatá s hledáním co nejméně

dobrodružné kombinace dopravních prostředků směřujících do jednoho z nejmalebnějších měst na Moravě. Těto nepřízní čelil VI. kongres českých slavistů úspěšně. K vystoupení s příspěvkem se přihlásilo téměř třicet kolegů a kolegů, a to nejen z pracovišť v České republice, ale též na Slovensku (Prešov, Komárno), v Polsku (Siedlce, Bělsko-Bělá), v Rusku (Nižnij Novgorod), zastoupení mělo i Slovinsko (Přímořská univerzita v Koperu).

Jelikož není při vědeckých setkáních uskutečňovaných online příliš typické, aby se komentáře k příspěvkům, natož kuloárové rozhovory, dařilo plnohodnotně přenášet i do virtuálního prostředí, zřejmě největším překvapením kongresu tudíž byly obsáhlé diskuze. Promluvy k příspěvkům, více či méně se vztahujícím k tématu kongresu *Česká a slovenská slavistická komparatistika a wollmanovská tradice*, se odkazovaly na široký společenský kontext, v němž nejen česká slavistika není neprodyšně uzavřenou komunitou. Reflexe se dostalo také studijním, badatelským i publikačním podmínkám v českém, případně i globálně pojatém systému vzdělávání a vědy. Samotné příspěvky budou jistě v dohledné době publikovány, proto tento text upozorní spíše na to, co zaznělo v diskuzích, jež je provázely.

V reakci na úvodní vystoupení kongresu a v souhlasu s referujícím Liborem Paverou byly – kromě jiného – opakovaně podrobeny výrazné kritice novější „módní“, „lábivé“, „konformní“ metody a teorie v literární vědě, „přepisování dějin“, „snaha jít s mainstreamem“ a „volba témat na politickou objednávku“. Příspěvek přinesl natolik podnětné myšlenky, že většina diskutujících v průběhu prvního dne kongresu navazovala na již řečené. Konstatována byla ztráta „historicity“, „diachronního chápání každého problému“, které „uniká nejmladší generaci“, kritizována byla „nadlimitní terminologická a koncepční mnohost“ nejen v současné české slavistice.

1 ÚSTAV SLAVISTIKY: *O nás: V. kongres českých slavistů*. Masarykova univerzita. Dostupné z <https://slavistika.phil.muni.cz/o-nas/fotogalerie/2016/v-kongres-ceskych-slavistu>.

Druhou oblastí, jež přitahovala značnou pozornost diskutujících a jež samozřejmě souvisí i s výše zmíněným, bylo vzdělávání v České republice a jeho výsledky, tj. vědomosti a schopnosti především té generace slavistek a slavistů, kteří se teprve na vědeckou dráhu připravují. I v tomto kontextu bylo poukázáno na nedostatek diachronního přístupu, neznalost starších textů a myšlenek vedoucí k objevování už známého, především se však účastníci kongresu shodli na produkovaní „tisíců textů“, nadbytku článků a studií od lidí, kteří „píší, ale nečtou“. Fjodor Vinokurov pak z doktorandského pohledu potvrdil, že tlak na četnou publikační činnost a následná formalizace výsledků bádání jsou ukotveny přímo v požadavcích doktorského studia, tudíž není v moci mladší generace tuto nadprodukcí ovlivnit. V souvislosti s tím bylo také zmíněno, že současná česká slavistika trpí absencí klasických, tj. rozsáhlých a téma do hloubky zkoumajících recenzí.

Zájem zúčastněných si získal referát Alenky Jensterle Doležalové *Reprezentace Prahy a hledání národní a genderové identity v románu Jedno dopisovanje srbské autorky Julky Chlapec Djordjević*. Mnozí se následně zapojili do diskuze ohledně vymezení a kořenů feminismu, ženské emancipace, „tzv. ženské otázky“, „ženské literatury“

– zvláště pak zaujalo rozlišování různých pojetí radikálnosti feminismu.

Neméně komentářů se dostalo také příspěvkům Anny Zelenkové, Jany Pospíšilové a Ziny Komárkové, které přiblížily svou práci na přípravě tzv. moravských sběrů lidové slovesnosti Franka Wollmana. Účastníky kongresu bylo oceněno značné úsilí věnované tomuto projektu.

Peter Káša ohledně obsahu vzdělávání v oblasti literatury ve středoevropském prostoru zmínil fakt, že ve školním prostředí je „zakonzervovaná národní kultura“, výklad se soustředí na národní literaturu a kulturu, „konceptně se nehledají souvislosti“, k čemuž se však připojují „transkulturní a transnacionální modely uvažování o světě“. Vytrácí se tak ale „dialog kultur“, tedy možnost a schopnost hledat a nacházet „prolínání a protínání“, jak v návaznosti na to charakterizoval jeden z úkolů slavistiky Ivo Pospíšil.

Soudě podle diskuzí, VI. kongres českých slavistů zastihl – přinejmenším – českou slavistiku v době pochybností jak o budoucnosti oboru, tak humanitních věd jako celku. Organizátor setkání, profesor Ivo Pospíšil (jemuž především vděčíme za tuto reflexi), poskytl prostor pro zamýšlení se nad stavem současné slavistiky, ale i světa. Bude jistě zajímavé sledovat, nakolik se situace změní do příštího kongresu.

Mgr. Jaroslav Sommer

Ústav slavistiky

Filozofická fakulta, Masarykova univerzita

Arna Nováka 1, 602 00 Brno, Česká republika

jaroslav.sommer@uhk.cz